

Goşa bilbil

Category: Aýdym-saz sungaty, Kitapcy, Teatr we kino sungaty

написано kitapcy | 22 января, 2025

Goşa bilbil GOŞA BILBIL

Sungat näzik, inçe. Ol tebigatyň käbir ynsanlara eçilen artykmaçlygy, ykbal menziline bagyş eýlän gymmatly peşgeşi. Ruhy baýlygyň hazynasy. Sungatyň barja maksady ynsana ahlak terbiýesini bermek. Teatr tomaşaçy üçin edep hem gозеллик mekdebi. Eger şeýle bolsa onda onuň mugallymlary – artistler bu durmuş ummanyndan baş çykaryp, oňa jogap tapyp bilýän adamlar bolmaly. Sahna bolsa olaryň synag hem göreş meýdany. Şol täsin umman – sahna seni jadylap, ussatlary aýyl-saýyl eýläp bilýän geň-enaýy dünýä bilen ýesir edip kalbyňy özüne baglap goýýar. Ol artistiň gyzykly, enaýy hem özboluşly dünýäsi bolan gündelik durmuşyna öwrülýär.

Sungatyň haýsy görnüşi bolsa bolsun, ol tebigy talantdan başga-da یرginsiz zähmeti hem erjelligi talap edýär. Şolaryň güýji bilenem talant açylýar. Beýik Taňrynyň gudratynyň biri bolan jadylaýjy sungaty tutup bilmek we ony ösdürmek üçin ýöne-möne däl-de, juda çynlakaý yhlas gerek. Ahlaklylyk, mertlik, durnuklylyk bolsa onuň baş söýesi. Olar päk zähmet bilen bir jan, bir ten birleşip yhlasa öwrülýärler-de hünäriňe bolan höwes, söýgini döredýärler. Söýgi siňen işde gudrat bar. Şol beýik gudratyň başynda beýik ynsan durýar. Şeýle beýiklik hemmelere miýesser bolup durmaýar.

...Hasan hem çagalykdan aýdym-saz sungatyna ýüregi bilen berlen oganlaryň biri. Onuň bu asylly ýoluny jigisi Ysmaýyl-da yhlas bilen dowam etdirýär. Doganlaryň ikisi-de guýmagursak zehinler.

Obada mekdep kružogyndan aýdyndan ruh hem ylham alan Hasan Daňatar Öwezow adyndaky sazçylyk uçilişesiniň wokal bölümine ýüzüniň ugruna girýär.

Şonda Hasanyň üstünliklerine şaýat bolan mugallymlarydyr okaýan ýoldaşlary onuň başlan kărine ökdeläp ezber aýdymçy

bolup ýetişjekdigine pugta ynanýardylar. Çünki, ýaş aýdymçynyň kalbynda opera aýdymçysynyň belent derejesine ýetmek hyjuwy gün-günden güýjeýärdi. Türgenleşik dowam edip, onuň sesi barha açylyşýardy.

Opera bolan söýgi indi Hasan Jumaýewi sungat institutynyň gapysyndan eltdi. Ýigidiň çyn arzuwy hasyl boldy. Ýaş talant üçin geljekki opera aýdymçysynyň durmuşynda döredijilik ýolunyň esasy etapy başlandy.

Ukyply, talantly, erjel, zähmetsöýer hem-de tebigy taýdan güýçli sesli aýdymçy doganlaryň talyplyk borçlaryny berjaý etmäge zehinleri, gaýratlary ýetikdi. Sungatyň kynçylykly ýolundaky rowaçlykda mugallymlaryň, halypalaryň, kollektiwiň hem uly goldawynyň bolanlygyny ýatlamak gerek. Onuň kynçylykly hem şatlykly talyplyk durmuşy şeýdip üstünlikli geçip gitdi.

Sungat institutynyň uçurymy, zehinli ýaş opera aýdymçysy Hasan Jumaýew Seýdi adyndaky sazly drama teatrynyň işini aýdym-saz ugrundan aýaga galdyrmak niýeti bilen zähmet ýoluna düşýär. Teatrda üç ýyllap abraýly işleýärem, ine-de bir gün ol ýere Türkmen döwlet opera we balet teatry gastrola barýar. Teatr Hasanyň öz söýýän ugrundan işlemek pikirini ikelläp goldaýar. Şondan soň Hasan Jumaýew Türkmen döwlet akademiki opera we balet teatrynda yhlas bilen işe başlaýar.

Sungat institutynyň uçurymy Ysmaýyl Jumaýewiň hem Magtymguly adyndaky akademiki opera we balet teatryna işe gelmegi bilen doganlaryň ikisem jogapkärli hem çylşyrymly obrazlarda partiýalary ýerine ýetirmegiň hötdesinden ökdelik bilen gelip bilýän ezber aýdymçylar bolup ýetişdiler.

Talantly opera aýdymçysy Hasan Jumaýew kämillik derejesine ýeten artistleriň biri. Onuň inisi, opera sungatynyň saýrak bilbili Ysmaýyl Jumaýew-de kämillige onuň bilen deň gadam basýar. Goşa bilbiliň talanty gün-günden taplanýar. Beýik talant arassa zähmete, abraýa, şöhrata beslenýär. Olaryň döreden ajaýyp obrazlary, belentden owadan hoş owazlary tomaşaça ýakymly täsir edýär. Ýürekde näzik hem täsin duýgulary oýarýar. Goşa bilbiliň şirin owazlaryny tolgunmak diňlemek mümkin däl.

Hasan Jumaýewiň Nury Muhadowyň «Keýmir kör» operasynda Çapraz

hanyň, Daňatar Öwezow bilen Ýuliy Meýtusyň «Leýli we Mejnun» operasynda ömürlik ýatda galjak serhoşyň obrazy, «Şasenem we Garyp» operasynda Jarçynyň, «Zöhre we Tahyr» operasynda Garabatyryň, Moýsepit serdaryň obrazlary kemsiz dörän, söýlüp diňlenilýän bolsa, Ýewropa kompozitorlarynyň eserlerinde yhlas bilen döreden obrazlary-da Hasana at-abraý getirdi.

S.Rahmaniniň A.S.Puşkiniň «Syganlar» poemasy esasynda ýazan «Aleko» operasy juda dartgynly we pajygaly. Ýürege düşgünç, köne düzgüne gaplanan jemgyýetden bizar bolup çykyp giden arly-namysly ýönekeý rus adamsynyň obrazyny Hasan Jumaýew hiç kimiňkä meňzemeýän inçelik bilen ýerine ýetirýär. Ol syganlaryň taboryna goşulyp Zemfira atly gyza göwün beren bolsa-da, haçan-da onuň ýaş sygan bilen pynhanlykda duşuşýanlygyny aňyp gahar-gazaba atlanýar. Mertebesini basgylan Aleko (Hasan Jumaýew) muňa çydam edip bilmän serhoşlyk derejesine ýetýär we duşmanyň önünden çykmaga mejbur bolýar. Zemfiranyň ýeňles dünýäsi onuň ýadaw kalbyna agram salýar. Kalbynda dörän umyt uçgunyny öçürýär. Zemfira ýaly ynanjaň, Aleko kimin sada hem salyhatly gerçekler solanda dünýä daralýar, asman aglaýar. Seniň dünýäňi sarsdyrýan Alekonuň obrazyna Hasan Jumaýewiň hakyky opera aýdymçysy bolup ýetişendigine gözüň ýetip guwanýarsyň. Sahna tilsimlerine baý obraz kalbyňa ömürlik siňip gidýär. Öz saýlan kärine ussatlykda Ysmaýyl hem agasyndan pes oturanok. Onuň yhlas siňdirip döreden obrazlary biri-birinden zyýada.

Aýdymçy doganlaryň wokal ýerine ýetirijiligine-de söz ýok. Muňa Ysmaýylyň wokalçylaryň Nury Halmämmedow adyndaky konkursynyň ýeňijisi bolmagy-da şaýatlyk edýär. Belent abraýa eýe bolmak uly bagt. Ol menzilläp çekilen azabyň miwesi.

Hasan Jumaýew indi operada pedagoglyk, halypalyk derejesine ýeten ussat. Bu bolsa jogapkärli hem abraýly wezipe. Ol belent basgançaga çykaýmak her kime ýetdirmeyär. Şägirt ýetşdirmek üçin joşup duran ylham, gaýduwsyz gaýrat gerek. Sen talyplaryňa, şägirtleriňe hertaraplaýyn görelde bolmaly. Asla opera sungaty inçe duýgulara ýugrulan owadan hereketlere baý sungat. Ýeri gelende aýtsak onuň düzüminde näzik sungatyň

birnäçe görnüşleri bar. Aýdym-tansmy ýa-da drama hereketlerimi, haýsy birini berjaý eýleýänem bolsaň, sen dirižýoryň işinem gözden salmaly däl. Saz bilen söz ýag bilen ýüpek kimin sazlaşmaly. Inçe sungatyň beýleki görnüşlerinde bolşu ýaly operada-da her bir eseriň çuňlugy, ýetmeli derejesi bar. Aýdymçynyň borjy şol belent derejä ýetmeli. Kemsiz ussatlygy talap edýän şol basgançaga goşa bilbil – Hasandyr Ysmaýyl ýetip bilipdirler diýsek-de ýalňyş bolmazdy. Sungatda şondan beýik ýeňiş ýok.

Goşa bilbil – Hasandyr Ysmaýylyň perzentleri-de sungatdan, teatrdan üzňe däl. Elbetde belent sungata barýan ýollar dowam etse, uzasa ýagşy. Goşa bilbilem joşa-joşa, şirin-şirin saýrabersinler. Goý, mundan beýlägem olaryň tomaşaçylarynyň yzy üzülmesin.

1999 ý.

Gül-Hatyja GULMUHAMMET. Teatr we kino sungaty